

Nýggj byrjan í samvinnuni við Noreg

Oddagrein

NORSKI forsætismálaráðharrin Kjeld Magne Bondevig hevur boðið Anfinni Kalsberg, lögmanni á vitjan í Noregi. Henda vitjan verður einaferð august mánað. Tað frættist, at lögmaður eisini skal vitja altjóða oljumessuna í Stavanger. Umframt lögmann skal oljumálaráðharrin Eyðun Elttor eisini vitja í Noregi um sama mundið.

VIT eiga at fegnast um, at nýggi norsk forsætisráðharrin ynskir størri samvinnu við Føroyar. Hetta hevur hann m.a. úttalað seg um í samrøðu við Sosialin herfyri. Í tí sambandi nevndi hann fyrst og fremst eina komandi føroyska oljuvinnu.

TÁ hogsað verður um felags røtur okkara og um, at Noreg er eitt av næstu grannalöndum okkara, so er tað heilt náttúrligt, at vit og norðmenn samvinna á oljuøkinum eisini. Men tað er komið hartil, at ein nýggjur norsk forsætisráðharr og ein nýggjur føroyskur lögmaður skulu tosa saman fyri fyrstu ferð - og evnið er framtíðar samvinna - so er tað ikki nóg mikið bara at tosa um eina oljusamvinnu. Vit mugu nýta hetta nýggja og góða høvið til at taka upp samvinnuna millum Føroyar og Noreg sum heild. Og her slepst ikki uttan um at tosa um fiskivinnuna.

TAD er einki dulmál, at føroyingar ikki altíð hava kent seg væl viðfarna av norðmonnum, tá tað um fiskivinnu ræður. Vit føroyingar eru troðkaðir burtur mest sum allastaðni, har vit annars hava fiskað gjøgnum langar tíðir, og ikki kann sigast, at norsk fiskivinnu myndugleikar hava verið serliga samvinnuhugaðir á hesum øki. Tvørturímóti hevur norsk fiskivinnupolitikur verið sera egoistiskur og einvisur. Taka vit russar, so hava teir í mongum verið meira samstarvssinnaðir enn granni okkara Noreg.

TAD skal vera okkara vón, at fiskivinnan eisini verður við í tí práti, sum Kalsberg og Bondevig fara at hava um stutta tíð. Ikki soleiðis at skilja, at vit føroyingar skulu seta ultimatum so sum at krevja nakad afturfyri á fiskivinnuøkinum, fyri at loyva teimum at vera við í eini leitang á føroyskum øki. Hetta var tað fólkaflokkurin á sinni skjeyt upp á tingi, og sum tianbetur varð felt við ein brest. Soleiðis arbeiddi vit ikki. Vit eiga at gera norðmonnum greitt, nú bæði londini hava fingið nýggja stjórn og vit eisini fara inn í eina nýggja öld, at vit ynskja eina breidda samvinnu, sum bæði fevnir um fiskivinnu, oljuvinnu og eisini mentan, har ikki minst innan undirvísing og granskning.

POLITISKI setningurin má vera ein samvinna, sum fevnir um fleiri øki. Vit hava ikki brúk fyri vøkum og innantómum orðum. Okkurt ítøkiligt má koma á borið, soleiðis, at bæði lögting, vinnuliv og mentanarlívið í Føroyum fáa eina greiða fatan av, at frá nú av er tað álvari. Nú verður stungið út í kortið av nýggjum - ein nýggi samvinnukós millum Føroyar og Noreg. Og tað er greitt, at samvinnan á oljuøkinum er katalysatorurin, sum skal fáa hini økini við eisini. Oljuvinnan skal vera okkara trumfokt.

TÍ siga vit: vitjanin hjá lögmanni og oljumálaráðharranum í Noregi í næstum eiga at verða mettar sum „ein nýggi byrjan“ í samvinnuni millum Føroyar og Noreg. Tað er heilt náttúrligt, at vit brúka norsk royndir og vitan til at menna eina oljuvinnu, men tað hetta er sagt, men tað eigur á ongan hátt at útløka samvinnu við danir, bretar og aðarar á hesum øki. Nú er at bróta upp um armar og nýta høvið sum Noregsvitjanin eru til at fremja eina veruliga samvinnu. Vit ynskja teimum báðum góða ferð til Noregs og minna teir á alla tíðina at kunna lögtingið um, hvat fer at henda.

Sosialurin

Nógvur politikkur liggur og bíðar eftir

Ólavskudag verður hol sett á fyrsta heilu tingsetuna í hesum valskeiðnum. Lögmaður fer at halda ólavskurðuna, og hann hevur longu boðað frá, at hon verður stutt. Vanliga plaga nýggjastu hagtølini um støðuna í samfelagnum at vera flýggjað út sum fylgisskjøl hjá sjálvari røðuni

Í Ólavskurðuni í fjør hevði Edmund Joensen eitt yvirlið ella eitt katalog, sum tað ofta verður nevnt, har hann, umframt í sjálvari røðuni at tosa um meiri generellar politiskar ætlanir, ítøkliga boðaði frá, hvørji lógaruppskot, ríkislógarilmæli og uppskot til samtyktar, landsstýrið ætlaði at leggja fyri tingið. Ólavskudag fáa vit at siggja, um hetta verður eitt afturvendandi fyrbrigdi.

Valini eru burtur

Fyrr varð fyrsta punktið á dagsskránni á Ólavsku at velja formansskap og skrivarar, men soleiðis er tað ikki undir nýggju stýrisskipanarlógini. Síðsta ferðin, at formaður varð valdur á Ólavsku, var í 1995. Skrivarar verða ikki valdir longur. Tað uppgáva tekur lögtingsskrivstovan sær av.

Undir gomlu skipanini vóru føstu nevndir valdar á fyrsta fundinum eftir Ólavsku, men nevndirnar verða nú valdar fyri alt valskeiðið. Tá nevndirnar vóru valdar, varð samgongan ein valbólkur. Hetta var ikki í tráð við tað, sum Anfinn Kalsberg, lögmaður, annars hevur hildið um valið av lögtingsnevndum. Síðani nýggja stýrisskipanarlógini kom í gildi, hevur hann fleiri ferðir sagt, at grein 20 í stýrisskipanarlógini, sum hevur við byti av nevndarsessum at gera, skal tulkast soleiðis, at lutfallið skal vera í mun til styrkina, sum flokkarnir hava í tinginum. Við at gera hetta og ikki at lata valbólkur - samgongu og andstöðu - manna nevndirnar, hevur Anfinn Kalsberg hildið, at tingið sum so var leysari av landsstýrinum og samgonguni. Men hetta sjónarmiðið hevur eftir øllum at døma ikki vundið frama, tá tingingarnar um byti av landsstýrissessum, málsskjølum og nevndarsessum gekk fyri seg, eftir at samgongan varð skipað.

Tiðarkarmurin

Undir nýggju skipanini er tingárið ein tingseta, sum gongur frá á Ólavsku og til á Ólavsku. Undir gomlu tingskipanini nýttu teir hugtøk sum vetrar- og vártingseta, men nú eru hesi hug-

tøkini bara søga.

Tað er ikki nakar ávisur dagur ásettur, tá lögtingið skal fara í summarrfrí. Í Danmark verður altíð miðjað eftir, at fólkatingið fer til hús grundlógardag, 5. juni, men tað heldur ikki altíð. Í Føroyum fór tingið ofta fyrr til hús flaggdag, 25. april, men tey seinna árin hevur tingið verið longri saman enn so.

Einasti tíðarkarmurin, sum er ásettur, er viðvíkjandi framleggu. Í tingskipanini verður sagt, at uppskot til lögtingslógir, ríkislógarilmæli og uppskot til samtyktar skulu, fyri at verða viðgjørd, verða framlegd innan 5. mars. Dagurin er ivaleyst ásettur fyri at tað skal bera til at fara í summarrfrí í hampuligari tíð, men higartil hevur dagurin at kalla verið misnýttur av skiftandi landsstýrum, tí tey hava bíðað við at komið við flestu uppskotunum til henda dag. Tað hava tingmenn og so nógv onnur verið sera misnøgd við, og landsstýrin hava givið lyftu um bót og bata, men higartil hevur skilið verið tað sama á hvørjum ári.

Ólavskuarbeiðið

Fyrr plagdi lögtingið at gera heilt skjótt av eftir Ólavsku. Tá plagdi at vera tikið til, at tingmenn skuldu til hús at fingið við hoyggi. Ivaleyst eru tað onkrir tingmenn, sum framvegis fáast við hoyggi, men tað ber illa til hjá tingmonnum at seta á at sláa beint eftir Ólavsku. Tað er ásett í stýrisskipanarlógini, at tingið við stóði í røðu lögmanns innan seks yrkadagar skal taka stóðu landsins til umrøðu. Tað orðaskiftið plagar at taka einar tveir dagar.

Lógin um fiskidagar skal verða lýst í seinasta lagið 18. august, og tá tingskipanin sigur, at tað frá framlegguni og til 3. viðgerð skal ganga ein arbeiðsvika, so skulu tað ikki ganga nógvir dagar eftir Ólavsku, áðrenn ferðir verður undir hesa viðgerðina, sum plagar at vera eitt orðaskifti um fiskivinnupolitikk í síni heild. Hesa seinastu vikuna hevur landsstýrið roynt at fingið figgjarnnevndina at jatta eyka upphæddir til heimahjálpinu og fólkaskúl-

Jóannes Hansen, samfelagfrøðingur, hevur skrivað hesar politisku hugleiðingarnar í sambandi við, at tað Ólavskudag verður farið undir nýggja tingsetu

an, men figgjarnnevndin hevur víst umsóknar frá sær, og tí kann roknað við, at landsstýrið beinanvegin eftir Ólavsku fer at koma í tingið við uppskoti um eykaáttanlóg.

Í mars mánaði legði landsstýrismáðurin í fiskivinnumálum uppskot fyri tingið um endurnýgging av feskiskafloktanum og um umleggingar og javnskipan av veiðuorkuni. Uppskotið dat burtur, tá valið varð útskrivað. Tað er boðað frá, at uppskotið kemur fram aftur saman við uppskotinum um fiskidagar, men tað er einki í vegin fyri, at viðgerðin av hesum uppskotinum bíðar. Tað verður upp til formannin at velja ímillum hoyggi og hetta uppskotið. Ger hann av at víðgiera uppskotið beinanvegin, so fáa bæði tingið og vinnunevndin nóg mikið at takast við.

Gomlu uppskoti

Hvat annars verður á skránni velst um, hvat landsstýrið hevur í posanum, og um andstöðan ætlar sær at leggja uppskot fyri tingið.

I átti tað at borið til hjá landsstýrinum at fingið nóg mál niðan í tingið heilt skjótt. Av teimum 188 mál-

unum, sum vóru framlegd í tinginum frá á Ólavsku í fjør og til valið varð útskrivað, vóru bara 70 avgreidd. Hini høvdu onga viðgerð fingið, ella vóru tey ikki avgreidd. Nógv av hesum málunum eru av slíkum slagi, at tað næstan er líka mikið, hvønn politiskan lit landsstýrið, sum leggur tey fyri tingið, hevur, og tá tey eina ferð eru lögfrøðisliga skorin til, mátti tað borið til at fingið tey framlegd av nýggjum, viðgjørd og avgreidd so skjótt, sum tað ber til.

Figgjarlógin

Landsstýrið skal fyri 1. oktober leggja uppskotið um figgjarlóg fyri figgjárárið 1999 fyri tingið.

Politiska semjan í samgonguni um rakstrar- og ilögukarmin komandi ár varð gjørd mitt í hesum mánaðinum, og 27. august skulu hini aðalstýrin boða figgjarmálstýringu frá, hvussu teir hava lutad teirra upphædd út á stovnamnar. Í september verður nógvir verksemi í samgonguni, áðrenn endaliga uppskotið verður lagt á tingborð fyri 1. oktober.

Figgjarlógin skal vera samtykt og lýst fyri nýggjári.

Tjóðskaparmálini

Orðingarnar í samgonguskjalinum, sum hava við, skulu vit kalla tað vanliga, málssøkin at gera, eru rundar, men út frá signalunum higartil kunnu vit rokna við, at tað verða nógur uppskot lögð fram um betringar á heilsuøkinum og á samferðsluøkinum. Her verður serliga hugsað um landsjúkrahúsið og nýggi skip til onkrar av farleiðunum. Tosið um undirsjóvartunnlar er tagnað, nú tað er samtykt at spara upp yvir figgjarlógirnar komandi árin. Tá valið fer at nærkast, kunnu tunnarnar nær sagt gravast fram aftur og brúkast til valagn - í hvussu so er eina ferð afturat!

Stóra málið, sum nágreiniliga er lýst í samgonguskjalinum, er tjóðskaparspurningurin. Ætlanin er at hava tveir fólkakættir í hesum valskeiðnum, og tí

